

Covid-19 Karantina Döneminde Gençlerin Mecburi Ev Halleri: Van Kent Merkezi Örneği

Compulsory Home Conditions of Young People During the Covid-19 Quarantine Period: The Case of Van City Center

Mehmet Baki BİLİK**

 0000-0002-0549-6549

MAKALE BİLGİSİ

Başvuru: 27. 02. 2023
Düzeltilme Talebi: 17. 03. 2023
Son Düzeltilme: 24. 03. 2023
Kabul: 24. 03. 2023
Online Yayın: 15. 04. 2023

Anahtar Kelimeler:

Covid-19
Karantina
Gençler
Aile
Van

ÖZ

Covid-19 salgın süreci tüm dünyayla beraber Türkiye'yi de derinden etkilemiştir. Salgın yalnızca sağlık sistemini değil aynı zamanda sosyal ve ekonomik sistemi de olumsuz yönde etkilemiştir. Üretim ağının durması ülke ekonomilerini olumsuz etkilerken, sokağa çıkma yasaklarıyla sosyal hayat sekteye uğramıştır. Bu süre zarfında uzaktan eğitim bir alternatif olarak ortaya çıkarken, eksiklikler, uzaktan eğitim araçlarıyla giderilmeye çalışılmıştır. Salgının etkisini kırmak için bazen tüm toplum, bazen de toplumun belli kesimlerinin evde kalmaları zorunlu tutulmuştur. Özellikle 65 yaş ve üstü bireyler ile 20 yaş altı gençlerin dışarı çıkmaları uzun süre yasaklanmıştır. Bu araştırma sokağa çıkma yasağı sürecinde evde kalan gençlerin zorunlu ev hallerini ortaya koymaktadır. Araştırma kapsamında gençlerin uzaktan eğitim süreci, boş zamanlarını evde nasıl geçirdikleri ve aile ilişkileri incelenmiştir. Bu kapsamda Van kent merkezinde yaşayıp merkez İpekyolu ilçesindeki liselere devam eden 350 öğrenciyi, çevrimiçi anket uygulanmıştır. Öğrencilere ulaşmak için öğretmenlerinden destek alınmıştır. Cinsiyet, hane halkı sayısı gibi demografik özellikler ile gelir düzeyi ve ebeveyn eğitim özelliklerini belirten değişkenlerin, aile içi ilişkiler ile uzaktan eğitim süreçlerine etkisi ölçülmüştür. Yapılan tespitler, gençlerin zorunlu evde kalma günlerini, genellikle, sosyal medyada ve TV izleyerek geçirdikleri yönündedir. Uzaktan eğitim süreci özellikle düşük gelirli ailelerde sekteye uğramıştır. Benzer bir durum kalabalık ailelerde de gözlenmiştir. Karantina süreci aile bireylerinin birbirleriyle daha fazla vakit geçirmesini sağlarken aile içi çatışmaları arttırmıştır. Özellikle düşük gelirli hanelerdeki çatışmalar, zaman zaman fiziksel şiddete dönüşmüştür.

ARTICLE INFO

Submitted: 27. 02. 2023
Revision Requested: 17. 03. 2023
Final Revision Received: 24. 03. 2023
Accepted: 24. 03. 2023
Published Online: 15. 04. 2023

Keywords:

Covid-19
Quarantine
Teenagers
Family
Van

ABSTRACT

The Covid-19 pandemic process has deeply affected Turkey as well as the whole world. The epidemic has adversely affected not only the health system, but also the social and economic system. While the cessation of the production network negatively affected the countries' economies, social life was interrupted by the curfews. During this period, while distance education emerged as an alternative, the deficiencies were tried to be eliminated with distance education tools. In order to break the impact of the epidemic, sometimes the whole society, sometimes certain segments of the society have been obliged to stay at home. In particular, individuals aged 65 and over and young people under the age of 20 have been prohibited from going out for a long time. This research reveals the compulsory home situation of young people staying at home during the curfew period. Within the scope of the research, the distance education process of young people, how they spend their free time at home and family relationships were examined. In this context, an online survey was applied to 350 students living in the city center of Van and attending high schools in the central Ipekyolu district. To reach students, support was received from their teachers. The effect of demographic characteristics such as gender, number of households, variables indicating income level and parent education characteristics on family relations and distance education processes was measured. The findings show that young people usually spend their days staying at home on social media and watching TV. The distance education process has been disrupted, especially in low-income families. A similar situation has been observed in crowded families. While the quarantine process allows family members to spend more time with each other, it has increased family conflicts. Conflicts, especially in low-income households, have sometimes turned into physical violence.

*Yazar İletişim/ Corresponding Author: Mehmet Baki Bilik (Dr. Öğr. Üyesi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Van, Türkiye ✉ bilikmb@gmail.com

Kaynak Gösterimi/ Citing This Article: Bilik, M. B. (2023). Covid-19 karantina sürecinde gençlerin mecburi ev halleri: Van kent merkezi örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 4(1), 19-31. doi:10.52108/2757-5942.4.1.2

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).

1 Giriş

Salgın hastalıklar, bulaşıcılığı ve verdiği zararlar itibarıyla afetlere dönüşebilen önemli risk kaynaklarından biridir. İnsanlık tarihi büyük göçler, kitlesel savaşlar, yıkımlara neden olan depremlerin tarihi olduğu kadar, salgın hastalıklar ve bu hastalıkların yol açtığı kitlesel ölümler, ekonomik ve politik çalkantıların da tarihidir. Kimi dönemlerde tarihin seyrini değiştirebilecek düzeyde etkili olabilmiş olan bu salgınlar, yalnızca insan sağlığını tehdit etmekle kalmamış sosyal ve ekonomik yaşamı da olumsuz yönde etkilemiştir. Yalnızca 20. yüzyılda meydana gelen 1918 İspanyol Gribi, 1957 Asya Gribi (H2N2) ve 1968 Hong Kong Gribi (H3N2) milyonlarca insanın ölümüne neden olmuştur (Bynum, 2009: 885-886; Viboud vd. 2006: 6701). Son olarak 2019 yılının son çeyreğinde Çin'in Wuhan kentinde başlayıp tüm dünyaya yayılan COVID-19 salgını nedeniyle 2021 yılı itibarıyla beş milyondan fazla insanın hayatını kaybettiği rapor edilmiştir (WHO, 2021). Salgının hızlı bir şekilde yayılması kısa süre zarfında tüm yerküreyi alarm durumuna geçirirken, vakaların dünyanın neredeyse her yerinde görülmesiyle birlikte, 11 Mart 2020 tarihinde DSÖ (WHO) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir.

Salgının 65 yaş ve üzeri yaşlılar ile bağışıklık sistemi zayıf kesimlerde ölümcül olmasına karşın etkili bir tedavisinin bulunmaması, devletleri ilk etapta geleneksel karantina tedbirleri almaya zorlamıştır. Odağında insan temasını asgari düzeye düşürmek olan bu tedbirler ilkin ulaşım ağlarının durmasına neden olmuş, devamında insan yoğunluğunun sık olduğu okul, ibadethane vb. kurumların geçici süreliğine kapatılmasını beraberinde getirmiştir. Hastalığın kimi ülkelerde sağlık sistemini çalışamaz hale getirmesi hükümetleri, daha da sıkı tedbirlere yöneltmiş ve bu çerçevede kısmi veya tüm toplumu kapsayan sokağa çıkma yasaklarıyla salgının etkisi azaltılmaya çalışılmıştır.

Türkiye'de de benzer süreçler yaşanmış 10 Mart 2020'de resmi olarak açıklanan ilk COVID-19 vakasının ardından, 10 Ocak 2020'de Sağlık Bakanlığı başkanlığında kurulan Koronavirüs Bilim Kurulu'nun önerileriyle aşamalı olarak zarar azaltma çalışmalarına gidilmiştir. Bu kapsamda ilkin 16 Mart 2020'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullar ile üniversitelerde eğitime ara verilirken, camilerde de cemaatle namaz kılma, geçici süreliğine durdurulmuştur. Ardından 19 Mart 2020 tarihinde AVM, lokanta, kahvehane, kiraathane, kafeterya, çay bahçesi, taziye evi ve spor merkezlerinin de içinde bulunduğu çeşitli yerlerin faaliyetleri geçici süreliğine durdurulmuştur. 21 Martta bu kez risk grubunu oluşturan 65 yaş ve üzeri ile kronik rahatsızlığı olanların sokağa çıkmaları yasaklanmıştır. Artan vaka oranına bağlı olarak 28 Martta yayınlanan bir genelgeyle şehirlerarası uçak ve otobüs seferleri durdurulurken, 3 Nisan 2020 tarihinde 20 yaş ve altı nüfus grubunun sokağa çıkması ile 30 büyükhşehire giriş-çıkışlar geçici süreliğine yasaklanmıştır. Tüm önlemler, ilgili bakanlıklar tarafından yayımlanan çeşitli genelgelerle topluma bildirilmiştir.

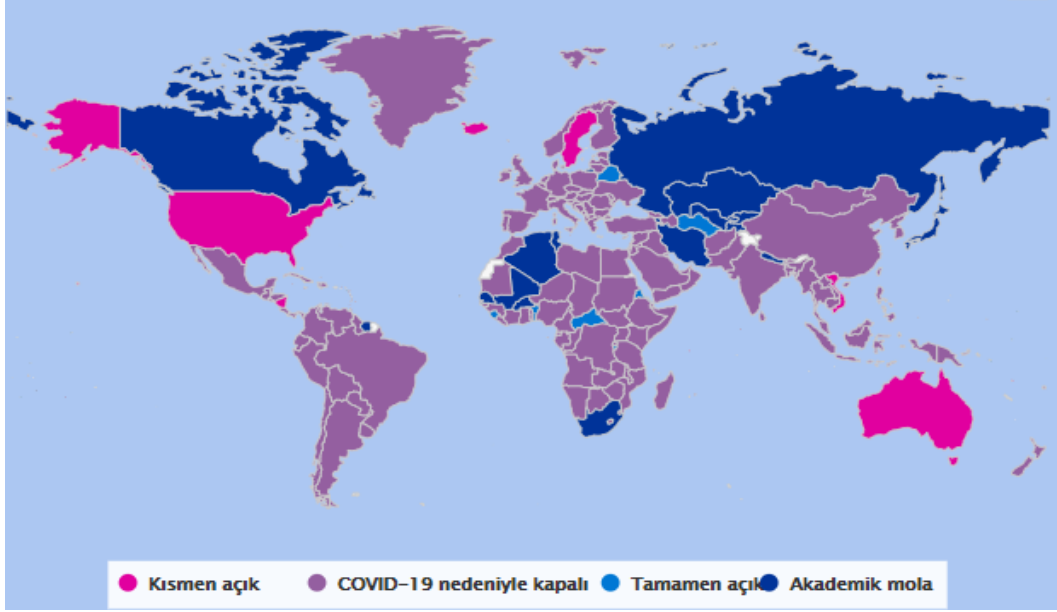
Alınan önlemlere rağmen çok hızlı şekilde yayılmaya devam eden virüs, yalnızca sağlık sistemini tehdit etmekle kalmamış; neredeyse tüm ülkelerin sosyal ve ekonomik sistemlerini çalışamaz hale getirmiştir. Salgının etkisini kırmak, kayıp ve zararları asgari düzeye çekmek isteyen hükümetler bu kez toplumu evde tutmanın yollarını aramışlardır. Başlangıçta gönüllü eve kapanma çağrılarına beklenen karşılık gelmeyince, bu kez zorunlu eve kapanma yasaklarına gidilmiştir. Örneğin Türkiye'deki gibi hafta sonları veya bayram tatilleri gibi çeşitli zaman aralıklarına yayılmış sokağa çıkma kısıtlamaları veya 65 yaş üstü veya 20 yaş altı gibi çeşitli yaş gruplarına yönelik dönemsel yasaklarla salgının etkisi azaltılmak istenmiştir. COVID-19'un neden olduğu ölüm riski tüm dikkatleri sağlık alanındaki tedbirlere çevirirken, bu süreçle birlikte sosyal, ekonomik ve psikolojik birtakım problemler de ortaya çıkmıştır. Ekonomi alanındaki çeşitli makro problemlerin yanı sıra zorunlu karantina sürecinin aile içi ilişkilerde meydana getirdiği gerilimler; uzaktan eğitim sürecindeki çeşitli aksaklıklar, giderek artan teknoloji bağımlılığı, umutsuzluk ve çöküntü halleri çözüm bekleyen bir dizi problemde yalnızca birkaçını oluşturmuştur.

2 Salgın ve Sokağa Çıkma Yasası Sürecinin Dünyadaki Yansımaları

Salgın süreciyle ilgili yapılan araştırmalar ve derlenen haberler, tüm yerküreyi etkisi altına alan COVID-19'un yalnızca sağlık sistemlerini değil aynı zamanda sosyal ve ekonomik sistemleri de derinden etkilediğini göstermektedir. Nitekim bu süreçte fabrikaların üretim kapasiteleri düşmüş, çoğu ülkede ekonomik daralma yaşanmıştır. Bazı firmalar işçi sayısını azaltmaya, üretim hacmini kısımaya giderken bazıları dayanamayıp iflas etmiştir. Aksayan alış-veriş sistemi, arz-talep dengelerini bozmuş ve küresel ticaret durma noktasına gelmiştir (Göze Kaya, 2020: 233). Bireysel

anlamda da birçok olumsuzluğa neden olan COVID-19 süreci, alınan önlemlerin yol açtığı yalnızlık hissi, damgalanma endişesi, öfke, çaresizlik, suçluluk hatta intihar düşüncesi gibi çeşitli psikolojik problemlerle kendini hissettirmiştir (Hocaoğlu ve Erdoğan, 2020: 38). Öyle ki yapılan tahminlerde COVID-19 nedeniyle intiharların artacağı ileri sürülmüştür (Weems vd. 2020: 6).

Eğitim alanını da etkileyen salgın, çeşitli periyotlarda, dünyada yaklaşık 1.5 milyar öğrenciyi okulundan uzak bırakmıştır (UNESCO, 2020). Okulların kapanmasıyla birlikte internet ve televizyondan sağlanan yayınlarla bu açığı gidermeye çalışan ülkeler, bir dizi problemle karşılaşmışlardır.

Şekil 1. COVID-19 Nedeniyle Okulları Kapatılan Ülkeler (26 Mart 2020, Kaynak: UNESCO, 2020)

Özellikle zarargörebilir grupların uzaktan eğitim süreçlerine yeterince dahil olamamaları, eğitimdeki fırsat eşitliğini riske sokmuştur. Genel ifadelerle dünya nüfusunun yaklaşık %40'ının internete erişememesi (Gilani, 2020); kimi ebeveynlerin, çocuklarının çevrimiçi öğrenimlerine yardımcı olabilecek dijital okuryazarlık kapasitesine sahip olamaması (Anderson, 2020) ve özellikle de yeterli teknolojik donanıma sahip olmayan sosyoekonomik açıdan zarargörebilir öğrencilerin varlığı, uzaktan eğitimle ilgili endişeleri arttırmıştır. Söz konusu bu eşitsizliklerin, okul terkinin arttıracağına yönelik endişeler de giderek artmıştır. Öbür taraftan ulaşılabilirliği daha kolay ve yaygın olması nedeniyle alternatif olarak ortaya çıkan TV ile uzaktan eğitim uygulamalarında da geribildirim, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin olmaması verimliliğini olumsuz etkilemiştir (Can, 2020: 30). Benzer şekilde sabit interneti olmayan düşük gelir grubundaki hanelerin mobil cihazlar üzerinden internete erişmek zorunda kalmaları, ekstra maliyetlere neden olmuştur.

Uzaktan eğitim faaliyetlerinde bir dizi probleme yol açan salgın, toplumsal yapının işleyişini de birçok açıdan olumsuz yönde değiştirmiştir. Her ne kadar salgın sürecinde genel olarak suç oranları düşmüş olsa da (McDonald ve Balkin, 2018) aile içi şiddet oranı artmıştır (Ergönen, Biçen ve Ersoy, 2020: 53). ABD'de 2020 Mart ve Nisan aylarındaki polis kayıtlardan hareketle yapılan bir araştırmada genel suç eğiliminde yaşanan düşüşün bir benzeri, aile içi şiddet olaylarında gerçekleşmediği gözlenmiştir (Bullinger, Carr ve Packham, 2020: 15). The Guardian'ın (2020) derlediği bilgilerde COVID-19'un çıktığı yer olması nedeniyle salgının kalbi sayılan Hubei eyaletine bağlı bir yerleşim biriminde aile içi şiddet vakalarının, eve kapanma süreciyle birlikte üç kat arttığı tespit edilmiştir. Hakeza Brezilya'dan Almanya'ya, İtalya'dan Çin'e kadar dünyanın dört bir köşesinden gelen haberlerde bu dönemde aile içi istismarda ciddi bir artışın olduğu ve özellikle aile içi şiddete kadınlar ve çocukların daha fazla maruz kaldıkları gözlenmiştir (Kelly ve Morgan, 2020; Erem, 2020). Örneğin bu dönemde Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde aile içi şiddette %50'ye varan oranda bir artışın olduğu gözlenmiştir. Yine Fransa'da COVID-19 sürecinde ülke genelinde ev içi şiddetin %30 oranında arttığı tespit edilmiştir (BBC, 2020). Benzer şekilde Birleşmiş Milletler Kadın

Komisyonu'na göre COVID-19 sürecinde kadınlara yönelik şiddetteki artışın endişe verici düzeye ulaştığı rapor edilmiştir (UNwomen, 2020).

Farklı ülkelerde yapılan birçok araştırma, kadınlar gibi diğer zarargörebilir grupları oluşturan yaşlı ve çocukların da bu süreçten olumsuz yönden etkilendiklerini, özellikle çocuk ve yaşlı istismarının arttığını göstermektedir (Cohen ve Bosk, 2020; Makaroun, Bachrach ve Rosland, 2020; Elman vd. 2020; Aslan, Timur ve Pakiş, 2020). Yine başta alkol olmak üzere çeşitli bağımlılıklardaki artış oranı (Kazan Kızılkurt ve Dilbaz, 2020: 60), boşanma oranlarındaki artışlar (BBC, 2020; Euronews, 2020; The Guardian, 2020; Milliyet, 2020) ve bunlara ek bir dizi sosyal, ekonomik ve psikolojik problem, salgın sürecinin, özellikle de eve kapatılan toplumun olumsuz yönleri olarak kendini göstermiştir.

3 Metodoloji

Eve kapanma/kapatılma sürecinde ev içinde olup bitenler genellikle çeşitli polis kayıtları veya ev içi şiddet, istismar veya kadına şiddet alanında kurumsal hizmet sağlayan birimlerin kayıtlarıyla anlaşılmaya çalışılmıştır. Fiziki mesafenin asgari düzeye indiği salgın sürecinde, araştırma için sahaya inmek nerdeyse imkânsız hale gelmiştir. Oysa salgınla birlikte değişen sosyal ilişkilerin boyutunu ortaya koymak, aile içi ilişkiler ile uzaktan eğitimin niteliklerini tespit etmek hem olumsuz durumların önüne geçmek hem de gelecekte oluşabilecek benzer durumlar için bilgi sahibi olmak açısından oldukça önemlidir. Bu çerçevede 2020 yılının Nisan ayında, lise çağındaki gençler üzerinden, sokağa çıkma yasağının aile içi yansımalarını öğrenmek üzere bir saha araştırması yürütülmek istenmiştir. Bu çerçevede araştırmada kullanılan ölçeğin Sosyal ve Beşerî Etik Kuralları ve İlkelerine uygun olduğuna dair Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Yayın Etik Kurulu'na müracaat edilmiş ve 2021/06-15 karar no ile gerekli müsaade alınmıştır.

Google'ın çevrimiçi anket hizmetiyle ulaşılan örneklem grubuna 21 soruluk bir anket uygulanmıştır. Soruların 3'ü sosyoekonomik ve demografik özellikler, 4'ü uzaktan eğitim kapasiteleri, 3'ü de evde en çok vakit harcadıkları aktivitelere yönelik olmuştur. Geriye kalan soruların 11'i ise aile içi ilişkiler ve şiddet olaylarını tespit etmek üzere sorulmuştur. Derlenen veriler istatistiki hesaplamalarla değerlendirilmek üzere istatistik programına (IBM SPSS Statistics 25) aktarılmış ve analiz edilmiştir.

Genel olarak COVID-19 bulaşıcı hastalığın etkisini azaltmak amacıyla 3 Nisan 2020 tarihinde sokağa çıkmaları yasaklanan liseli gençleri konu edinen araştırma, liseye devam ederken salgın nedeniyle eğitimlerine uzaktan devam etmek zorunda kalan gençlerin evdeki aktiviteleri, uzaktan eğitim faaliyetleri ve aile içi ilişkilerini ele almaktadır. Çalışmanın evrenini Van kent merkezi İpekyolu ilçesindeki liselere kayıtlı öğrenciler, örneklemi ise bu liselere uzaktan eğitimle devam eden 350 öğrenci oluşturmaktadır. Sokağa çıkma yasağı nedeniyle yüz yüze görüşme imkanlarının olmadığı bir süreçte örneklem seçimi ve örneklem gruba ulaşım birçok araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın da temel kaygısını oluşturmuştur. Örneklem grubunun belirlenmesinde Van merkez İpekyolu ilçesinde faaliyet gösteren ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlerden yardım talep edilmiştir. Öğretmenlerin olumlu yaklaşımları sonucunda evreni temsil edecek nitelikte, ilçe merkezindeki kamu ve özel ortaöğretim kurumları seçilmiştir. Seçilen bu okulların öğretmenlerinin anket linkini öğrencileriyle buldukları Whatsapp gruplarından paylaşmaları sağlanmış ve süreç titizlikle takip edilmiştir. Araştırmanın sonuçlandırıldığı 26 Mayıs 2020 tarihinde 350 öğrenciden yanıt alınsa da ulaşılan yanıtlardan 18'inin eksik ve hatalı olduğu tespit edilmiş ve araştırmaya dahil edilmemiştir. Geriye kalan 332 katılımcının verdiği cevaplar değerlendirilerek yorumlanmıştır.

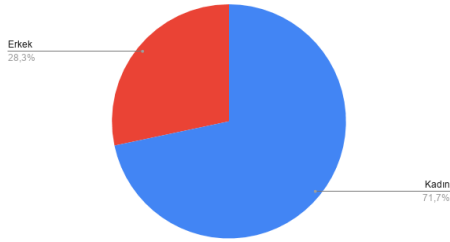
Analizler yapılırken ilkin çevrimiçi anket soruları istatistik programına aktarılmıştır. Devamında katılımcıların sosyoekonomik ve demografik özellikleri ile uzaktan eğitim kapasitelerinin oranlarını gösteren bulgular pasta grafik biçiminde sunulmuştur. Çoklu cevap biçiminde yöneltilen soruların yanıtları, çoklu yanıt analizine tabi tutulmuştur. Toplam yüzdelerin bazı yerlerde örneklem sayısını geçmesinin nedeni çoklu cevaplardan kaynaklanmaktadır. Araştırmanın gövdesini oluşturan diğer bulgular ise sosyoekonomik ve demografik özelliklere göre karşılaştırılmıştır. Bu yönleriyle araştırma, çeşitli betimsel açıklamalar ortaya koymakla birlikte değişkenler arasındaki ilişkileri ölçen bir özellik de taşımaktadır.

4 Bulgular

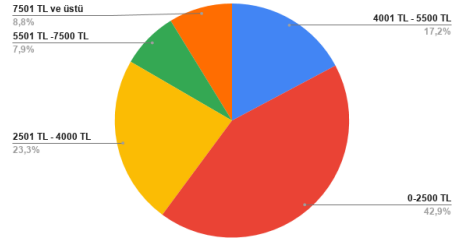
Ulaşılan verilerden hareketle öncelikle örneklem grubun sosyoekonomik ve demografik özelliklerine bakılmış; devamında ise katılımcıların yasak süresince evde en çok zaman harcadıkları aktiviteler tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim için gerekli teknolojik kapasiteleri ile verilen eğitim hizmetine dönük değerlendirmelerine bakılan katılımcıların, karantina sürecinde değişen aile içi ilişkilerinin yönü saptanmıştır. Nihayetinde tüm bu değişkenlerin sosyoekonomik ve demografik özellikler nispetinde ne kadar farklılaştığı tartışılmıştır. Bulgular tablo ve grafikler eşliğinde yorumlanmıştır.

4.1 Katılımcıların Sosyoekonomik ve Demografik Özellikleri

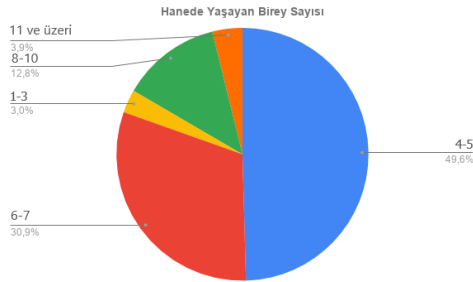
Katılımcıların sosyoekonomik ve demografik özellikleri bağlamında cinsiyet, gelir düzeyi ve hanedeki birey sayısı oranlarına bakılmıştır.

Şekil 2. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Şekil 3. Katılımcıların Gelir Düzeyi

Şekil 4. Hanedeki Birey Sayısı

Sosyoekonomik ve cinsiyetle ilgili elde edilen verilere bakıldığında katılımcı grubun neredeyse üçte ikisinin (%71,7) kız öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Benzer şekilde araştırmaya dahil olanların neredeyse yarısına yakını (%42,9) gelirlerinin 0-2500 TL arasında olduğunu beyan etmiştir. Yine araştırmaya katılanların neredeyse yarısı (%49,6) 3 ile 5 kişilik hanelerde yaşadıklarını belirtmişlerdir.

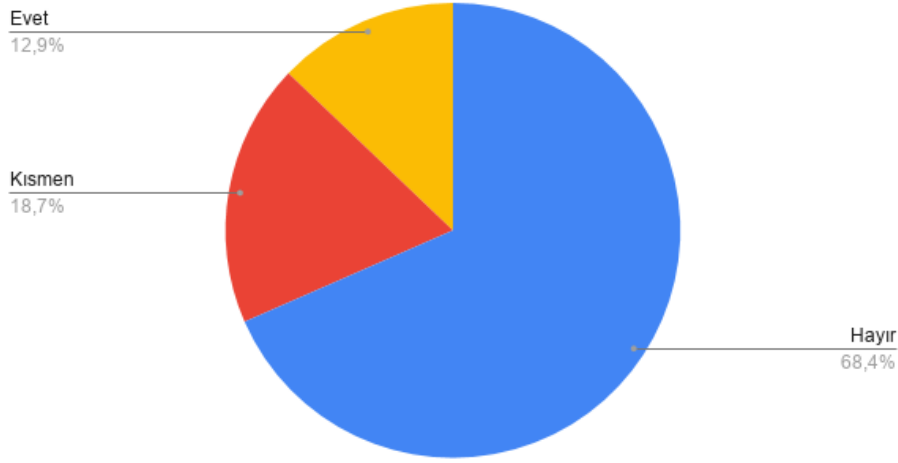
4.2 Evde En Çok Zaman Harcanan Aktiviteler

Salgın sürecinde evde çıkmaları yasaklanan 20 yaş altı gençlerin bu süre zarfında evde zamanlarını nasıl geçirdikleri, zamanı verimli kullanma ve kişisel gelişimleri açısından önemlidir. Yanıtlar, kimi öğrencilerin evdeki bu zamanı fırsata çevirip değerlendirdiğini, kimilerinin ise televizyon izleyerek veya internette dolanarak geçirmeyi tercih ettiğini göstermektedir.

Tablo 1. Sokağa Çıkma Yasağı Süresince Evde En Çok Vakit Geçirilen Aktivite

	N	%	
Şoklu_yanıt_1 ^a	TV İzlemek	211	22,6
	İnternet'te dolaşmak (Sosyal medya vs)	241	25,8
	Telefonda oyun oynamak	144	15,4
	Ders çalışmak	164	17,6
	Kitap okumak	139	14,9
	Diğer	34	3,6
Toplam	933	100	

Tablo 1’de de görüldüğü üzere her dört katılımcıdan birisinin (%25,8) evdeki zamanını sosyal medyada geçirmeyi tercih etmiştir. İnternet haricinde gençlerin en fazla zaman harcadıkları aktiviteler sırasıyla TV izlemek (%22,6), ders çalışmak (%17,6), telefonda oyun oynamak (%15,4) ve kitap okumak (14,9)’tır. Tespitler gençlerin evdeki zamanlarını çok da verimli geçirmediklerini göstermektedir.

Şekil 5. Yasak Sürecinde Evde Herhangi Bir Yetenek (Enstrüman Çalmak, Dil Öğrenmek vs.) Öğrenenlerin Oranı

Nitekim bu süre zarfında dil öğrenmek, enstrüman çalmayı öğrenmek gibi herhangi bir aktiviteyi öğrenenlerin oranı (Şekil 5), tüm katılımcıların yalnızca %12,9’unu oluşturmaktadır. Bu soruya “Kısmen” yanıtını uygun görenler ise %18,7’lik oranda kalmıştır. Nihayetinde gençlerin %68,4’ü bu süre zarfında herhangi bir yetenek edinmediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 2. Cinsiyet Özelliklerine Göre Evde En Çok Vakit Geçirilen Aktivite[†]

		TV İzlemek	İnternette dolaşmak (Sosyal medya vs)	Telefonda oyun oynamak	Ders çalışmak	Kitap okumak	Diğer	Toplam
Kadın	Sayı	153	181	109	116	97	20	238
	%	64,3	76,1	45,8	48,7	40,8	8,4	
Erkek	Sayı	58	60	35	48	42	14	94
	%	61,7	63,8	37,2	51,1	44,7	14,9	
Toplam		211	241	144	164	139	34	332

Cinsiyet özellikleri fark etmeksizin en fazla vakit harcanan aktiviteler, internet veya sosyal medyada dolaşmak ile TV izlemek olsa da Tablo 2’den hareketle kız öğrencilerin erkeklere oranla bu aktivitelere nispeten daha fazla zaman harcadıkları söylenebilir. Diğer bir ifadeyle bu süre zarfında erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla daha fazla ders çalışmış ve kitap okumuş denilebilir.

[†] Soru çoklu yanıt seçeneğinde olduğu için yüzdeler toplamı örneklem sayısını geçmektedir.

Tablo 3. Gelir Durumuna Göre Evde En Çok Vakit Geçirilen Aktiviteler

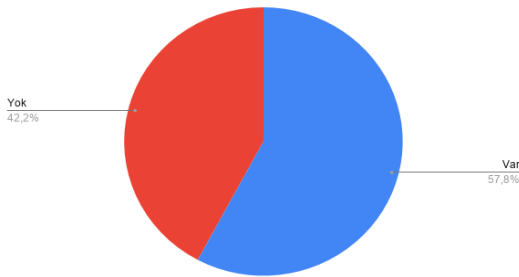
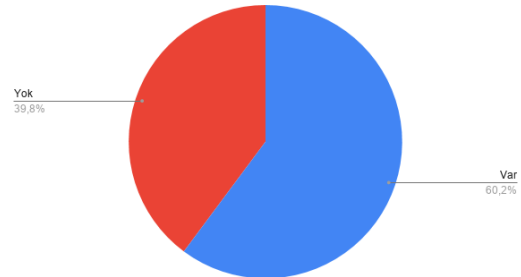
		TV izlemek	İnternet'te dolaşmak (Sosyal medya vs)	Telefonda oyun oynamak	Ders çalışmak	Kitap okumak	Diğer	Toplam
0-2500 TL	Sayı	76	96	56	78	70	13	139
	%	54,7	69,1	40,3	56,1	50,4	9,4	
2501 TL - 4000 TL	Sayı	51	52	32	37	32	8	77
	%	66,2	67,5	41,6	48,1	41,6	10,4	
4001 TL - 5500 TL	Sayı	41	45	25	29	23	5	59
	%	69,5	76,3	42,4	49,2	39	8,5	
5501 TL - 7500 TL	Sayı	20	25	15	7	7	3	28
	%	71,4	89,3	53,6	25,0	25	10,7	
7501 TL ve üstü	Sayı	23	23	16	13	7	5	29
	%	79,3	79,3	55,2	44,8	24,1	17,2	
Toplam		211	241	144	164	139	34	332

Evde en fazla zaman harcanan aktivite ile gelir durumu karşılaştırıldığında, gelir grubunun artmasıyla, TV izleme ve sosyal medyayla uğraşma sıklığının arttığı Tablo 3'ten görülmektedir. Gelir düzeyi yüksek hanelerdeki gençler, düşük gelirli hanelere mensup olanlara oranla daha fazla TV ve İnternete vakit harcamışlardır. Öbür taraftan düşük gelir grubundaki gençlerin yüksek gelir grubundakilere oranla daha fazla ders çalıştıkları ve kitap okudukları gözlenmiştir. Bu sonuçların oluşmasında muhtemelen düşük gelir grubunu oluşturan gençlerin bilgisayar, akıllı telefon ve internet sağlayıcısı gibi teknik donanımlara ulaşma imkanlarının kısıtlı olması etkili olmuştur. Söz konusu bu yoksunluk öğrencileri ders çalışma, kitap okuma gibi aktivitelere yönlendirmiştir denilebilir.

4.3 Uzaktan Eğitim Faaliyetleri

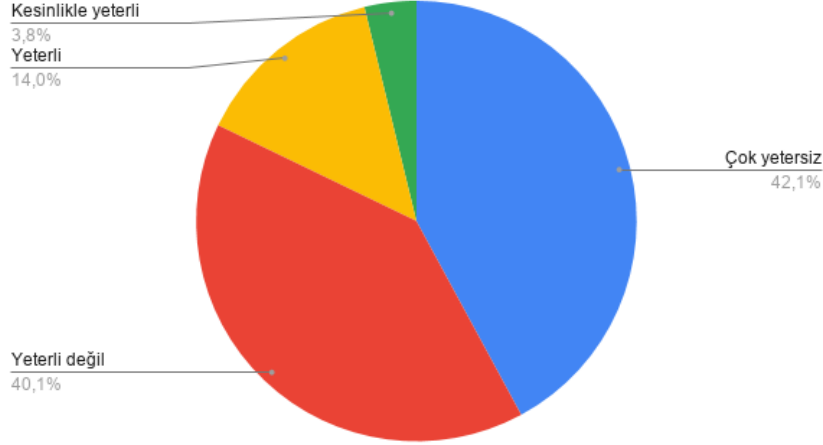
COVID-19 sürecinin en fazla etkilediği alanlardan birisi de kuşkusuz eğitim, öğretim hizmetleridir. Salgın sürecinde eğitim kurumlarının kapatılıp öğrencilerin evlere gönderilmesi, gözleri MEB (Milli Eğitim Bakanlığı)'e çevirmiştir. MEB'in 2011-2012 Eğitim yılında pilot uygulamasını yaptığı FATİH projesi[‡] ve bu projenin bileşenlerinden biri olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA), uzakta eğitim sürecinde önemli rol oynamıştır. Salgınla başlayan uzaktan eğitim hizmeti ilkin EBA TV üzerinden sürdürülmüş devamında yine aynı platform üzerinden sağlanan canlı derslerle etkinliği artırılmıştır.

Bu faaliyetler sürecinde üretilen ders materyallerinin niteliği, aktarım süreçleri ve hedefler gibi pedagojik süreçler, başka bir tartışmanın konusu olmakla beraber öğrencilerin söz konusu bu hizmetlerden yararlanmaları için gerekli teknik donanımlara ne kadar sahip oldukları ve sağlanan bu hizmetlerle ilgili görüşleri, araştırma kapsamında tartışmaya açılmıştır. Bu çerçevede öğrencilerin bu hizmetlerden yararlanmak için teknik donanım kapasitelerine bakılmıştır.

Şekil 6. Bilgisayara Sahip Olma Oranları**Şekil 7.** Kablolu İnternete Sahip Olma Oranları

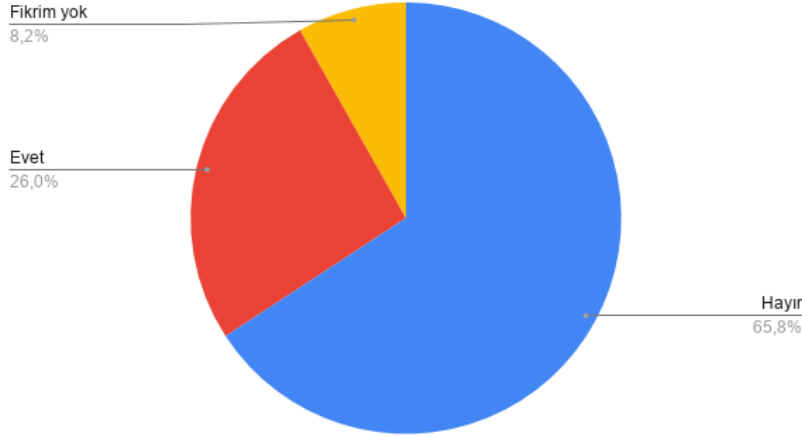
[‡] Etkileşimli tahta, eğitsel e-çeriklerin üretilmesi, öğretmenlerin çeşitli hizmet içi eğitim programlarıyla yetiştirilmesi, okulların internet ve MEB içerik erişimine ulaşmalarını sağlayacak ağ ve donanım gibi teknik desteklerin sunulması ve çevrimiçi sosyal eğitim platformu olarak açıklanan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hizmetlerini sağlanması FATİH projesinin günümüzdeki temel amaçlarını oluşturmaktadır (MEB, 2020).

Şekil 6’da da görüldüğü üzere araştırmaya katılanların yarısından fazlası (%57,8) evlerinde bilgisayar olmadığını söylemişlerdir. Benzer şekilde %60,2’sinin evinde kablolu internet yoktur. Çevrimiçi eğitimin asgari iki unsurunu oluşturan bu teknolojilerin olmayışı, uzaktan eğitimi olumsuz yönde etkilemiştir. Başka bir ifadeyle düşük gelir grubundaki hanelerde yaşayan liseli gençler, yeterli teknolojik donanımına sahip olamadıkları için, uzaktan eğitim süreçlerinden yeterince yararlanamamışlardır. Nitekim bununla ilgili yapılan başka bir araştırmada okul yöneticileri, öğrencilerin yetersiz teknolojik kapasitelerinin uzaktan eğitimi sekteye uğrattığını ifade etmişlerdir (Akyavuz ve Çakın, 2020: 74).

Şekil 8. Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ile İlgili Görüşler

Uzaktan eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü bir diğer alternatif platform olan EBA ile ilgili olarak da gençlerden görüş talep edilmiştir. Gençlerin %3,8’i bu hizmeti “Kesinlikle Yeterli” bulurken %14’ü “Yeterli” bulunduğunu ifade etmiştir (Şekil 8). Öte taraftan gençlerin %40,1’i EBA için “Yeterli Değil” yanıtını işaretlerken %42,1’i ise “Çok Yetersiz” bulunduğunu belirtmiştir.

Şekil 9. Eğitim Bilişim Ağı (EBA)’daki dersleri Düzenli Takip Etme Oranları

Uzatan eğitim sürecinde ders takibinin ebeveyn ve öğrencinin kontrolüne bırakılması, müfredatın tamamlanması açısından önemli bir sıkıntı oluşturmuştur. Dijital okuryazarlık konusunda ebeveynlerin yetersiz kalmaları, motivasyonu düşük öğrencilerin eğitim faaliyetlerden daha da kopmalarına yol açmıştır. Yapılan tespitlerde (Şekil 9) katılımcıların %65,8’inin, EBA’daki dersleri düzenli takip etmediklerini göstermektedir. Uzaktan eğitime hazırlıksız yakalanan gençlerin bu sürece yeterince adapte olamadıkları anlaşılmaktadır.

4.4 Aile İçi İlişkiler

En çok merak edilen bir diğer konu ise eve kapanma sürecinde aile içi ilişkilerin boyutudur. Sokağa çıkma yasağı sürecinde, gençlerin kardeşleri ve ebeveynleriyle olan ilişkileri sorulmuş devamında hanehalkı sayısı ve gelir durumuna göre aile içi ilişkilerin yönü ve sıklığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Sokağa Çıkma Yasağı Sürecinin Aile İçi İlişkilere Etkisi

Aile içi İlişkilere Etkisi	Arttı		Geriledi		Değişmedi	
	N	%	N	%	N	%
Anne ve babamla olan ilişkilerim	128	38,6	52	15,7	152	45,8
Anne ve babamla olan tartışmalarım	93	28	72	21,7	167	50,3
Kardeşlerimle olan ilişkilerim	124	37,3	59	17,8	149	44,9
Kardeşlerimle olan tartışmalarım	129	38,9	64	19,3	139	41,6
Annem ve babam arasındaki tartışmalar	49	14,8	108	32,2	175	52,7

Tablo 4'ten de anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan gençlerin %38'i zorunlu birliktelik sürecinde ailesiyle olan ilişkilerinin arttığını ifade etmiş, %15'i ise aksine ilişkilerinin gerilediğini belirtmiştir. Öte taraftan katılımcıların yarısına yakını (%45,8) ebeveynleriyle olan ilişkilerinin değişmediğini ileri sürmüştür. Bir diğer soruda, katılımcıların %28'i ebeveynleriyle olan tartışmalarının bu süre zarfında arttığını belirtirken, %21,7'si aksine daha az tartıştıklarını iddia etmiştir. Yine %37,3'ü zorunlu birliktelik sürecinde kardeşleriyle olan tartışmalarının arttığını belirtirken, %19,3'ü aksine gerilediğini ifade etmiştir. Anne baba arasındaki tartışmaların boyutunu ölçmek amacıyla yöneltilmiş soruya ise katılımcıların %14,8'i, eve kapanma sürecinde, ebeveynlerinin daha çok tartıştıklarını belirtmiştir. Tartışmalar azaldı diyenler %32,2'lik oranı oluştururken, %52,7'si ise bu konuda değişen bir durumun olmadığını ifade etmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde evdeki zorunlu birliktelik sürecinin, bir kısım ailelerde aile içi ilişkileri yoğunlaştırdığını, diğer bir kısmında ise aksine ilişkileri gerdiğini göstermektedir. Aile içi tartışmaların hangi ailelerde arttığını tespit etmek için hane halkı sayısı ile gelir durumlarına bakılmıştır.

Tablo 5. Hanehalkı Sayısına Göre Aile İçi Tartışma Oranları

	Anne ve Babamla Olan Tartışmalarım			Kardeşlerimle Olan Tartışmalarım			Anne ve Babam Arasındaki Tartışmalar		
	Arttı	Geriledi	Değişmedi	Arttı	Geriledi	Değişmedi	Arttı	Geriledi	Değişmedi
1-3	40	10	50	30	0	70	20	20	60
4-5	29,7	20,6	49,7	37	20	43	14,5	32,7	52,7
6-7	27,2	23,3	49,5	45,1	18,6	36,3	13,6	32	54,4
8-10	16,7	26,2	57,1	35,7	19	45,2	14,6	34,1	51,2
11 ve üzeri	41,7	16,7	41,7	33,3	33,3	33,3	25	33,3	41,7
Toplam	28	21,7	50,3	39	19,3	41,7	14,8	32,3	52,9

Hanehalkı sayısı ile aile içindeki tartışmaların boyutu ele alındığında yasak sürecinde özellikle üye sayısı en az olan aileler (1-3 kişi; %40) ile üye sayısı en fazla olan ailelerde (11 ve üzeri; %41,7) çocuk ve ebeveyn arasındaki tartışmaların arttığı gözlenmiştir (Tablo 5). Hanehalkı özelliklerine göre kardeşler arasındaki tartışma boyutunda anlamlı bir farklılaşma görülmezken; anne ve baba arasındaki tartışmaların da benzer şekilde üye sayısı en az olan (1-3; %20) ile üye sayısı en fazla olan ailelerde (11 ve üzeri; %25) arttığı gözlenmiştir.

Tablo 6. Gelir Durumuna Göre Aile İçi Tartışma Oranları

	Anne ve Babamla Olan Tartışmalarım			Kardeşlerimle Olan Tartışmalarım			Anne ve Babam Arasındaki Tartışmalar		
	Arttı	Geriledi	Değişmedi	Arttı	Geriledi	Değişmedi	Arttı	Geriledi	Değişmedi
0-2500 TL	19,4	23,7	56,8	36	18,7	45,3	10,9	35,5	53,6
2501 TL - 4000 TL	36,4	20,8	42,9	48,1	22,1	29,9	19,5	29,9	50,6
4001 TL - 5500 TL	22	23,7	54,2	36,2	20,7	43,1	10,2	33,9	55,9

5501 TL - 7500 TL	35,7	17,9	46,4	32,1	21,4	46,4	21,4	28,6	50
7501 TL ve üstü	51,7	13,8	34,5	41,4	10,3	48,3	24,1	24,1	51,7
Toplam	28	21,7	50,3	39	19,3	41,7	14,8	32,3	52,9

Zorunlu birliktelik sürecinde, ailelerin gelir durumuna göre tartışmaların boyutu incelendiğinde ise gerek çocuk ile ebeveyn arasındaki tartışmaların gerekse de anne ve baba arasındaki tartışmaların, yüksek gelir grubunu oluşturan ailelerde arttığı görülmüştür. Tablo 6’da da görüldüğü üzere sokağa çıkma yasağı sürecinde yüksek gelir grubunu oluşturan ailelerde gerek çocuk ve ebeveyn gerekse de ebeveynler arası tartışmalar, düşük gelir grubunu oluşturan ailelere oranla artmıştır.

Tablo 7. Sokağa Çıkma Yasağı sürecinde Ebeveyn Tartışmalarının Şiddete Dönüşme Oranı

	Evet		Hayır		Kısmen		Hiç tartışma yaşanmadı	
	N	%	N	%	N	%	N	%
	Karantina öncesine oranla anne ve babanız arasındaki tartışmalar hiç şiddete dönüştü mü?	13	3,9	224	67,5	14	4,2	81

Araştırmada yöneltilen en kritik soru ise (Tablo 7) anne baba arasındaki tartışmaların şiddete dönüşme düzeyini tespit etmeye yöneliktir. Katılımcılardan bu soruyu, sokağa çıkma yasağı öncesiyle kıyaslamaları istenmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında görüşmecilerin %3,9’u yasadışı öncesine oranla anne ve babası arasındaki tartışmaların şiddete dönüştüğünü belirtmiştir. Şiddetin en yoğun yaşandığı ailelerin özelliklerini tespit etmek için benzer şekilde hanehalkı sayısı ile gelir durumlarına bakılmıştır.

Tablo 8. Hanehalkı Sayısına Göre Ebeveyn Tartışmalarının Şiddete Dönüşme Oranı

	Evet	Hayır	Fikrim yok	Hiç tartışma yaşanmadı
1 -3	0	70	0	30
4-5	4,8	63,6	4,8	26,7
6-7	2,9	69,9	5,8	21,4
8-10	0	76,2	0	23,8
11 ve üzeri	16,7	66,7	0	16,7
Toplam	3,9	67,5	4,2	24,4

Hanehalkı sayısına göre anne ve baba arasındaki tartışmaların şiddete dönüşme oranlarını gösteren Tablo 8’e bakıldığında özellikle 11 ve üzeri üye sayısının olduğu ailelerde şiddetin daha çok yaşandığı (%16,7) görülmektedir. Nispeten daha az kalabalık olan 4 ile 5 kişilik ailelerde bu oran %4,8 iken 6 ile 7 kişilik ailelerde ise %2,9 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 9. Gelir Durumuna Göre Ebeveyn Tartışmalarının Şiddete Dönüşme Oranı

	Evet	Hayır	Fikrim yok	Hiç tartışma yaşanmadı
0-2500 TL	5	71,2	4,3	19,4
2501 TL - 4000 TL	3,9	66,2	3,9	26
4001 TL - 5500 TL	1,7	61	5,1	32,2
5501 TL -7500 TL	3,6	67,9	0	28,6
7501 TL ve üstü	3,4	65,5	6,9	24,1
Toplam	3,9	67,5	4,2	24,4

Gelir özellikleri ile şiddet oranı arasındaki ilişkiyi inceleyen Tablo 9'a bakıldığında, aile içi tartışmaların özellikle düşük gelirli hanelerde şiddete dönüştüğü anlaşılmaktadır. Bu tespit karantina sürecinde düşük gelir grubunu oluşturan ailelerin, aile içi şiddet konusunda risk altında olduklarını göstermektedir. Şiddetin özellikle kadınlara dönük olduğunu hesaba kattığımızda, düşük gelirli hanelerdeki kadınların sokağa çıkma yasağı veya eve kapatılma sürecinde, şiddete daha çok maruz kalabileceklerini akla getirmektedir.

5 Sonuç ve Tartışma

COVID-19 salgını, az veya çok toplumun her kesimini olumsuz yönden etkilemiştir. Tüm toplumlar başta sağlık olmak üzere sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan zor bir sınavdan geçmişlerdir. Salgının insan temasıyla yayılması kamu otoritelerini, teması asgari düzeye düşürecek bir dizi tedbir almaya zorlamıştır. Uzaktan eğitim, esnek mesai, evde çalışma veya daha az personelle işlerin yürütülmesi gibi bir dizi tedbire ek olarak kamu otoriteleri, bazen toplumun tüm unsurlarını, bazen de gençler ve yaşlılar gibi toplumun belli kesimlerini zorunlu olarak evde tutmaya çalışmıştır. Uzun süre evde kalan gençlerin ev hallerini konu edinen bu araştırma, gençlerin hem günlük rutinleri ve eğitim faaliyetlerini hem de aile içi ilişkilerini ortaya koymaktadır.

Tespitler, sokağa çıkmaları yasak olduğundan gün boyu evde kalan gençlerin, bu süreyi, çoğunlukla sosyal medya platformlarında ve TV izleyerek geçirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu iki aktiviteyi ders çalışma ve telefonda oyun oynama takip etmektedir. Cinsiyet ve gelir grubuna göre karşılaştırıldığında, erkeklere oranla kız öğrencilerin tercihi sosyal medya ve TV olduğu görülmüştür. Öte taraftan düşük gelir gurubu aile çocukları, diğerlerine oranla, evdeki vakitlerini ders çalışma ve kitap okumaya harcadıkları söylenebilir. Ayrıca bu zaman zarfında yeni bir yetenek edinme çok da tercih edilen bir durum olmadığı görülmüştür.

Uzaktan eğitimle ilgili yapılan tespitlerde, öğrencilerin yarısından fazlasının evinde bilgisayar ve kablolu internetinin olmadığı saptanmıştır. Gelir düzeyi ile bilgisayar ve kablolu internete sahip olma değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülürken, katılımcıların büyük bir kısmının EBA'yı yetersiz bulduğu ve düzenli takip etmediği görülmüştür.

Sokağa çıkma yasağı sonucunda oluşan evdeki zorunlu birliktelik, aile üyelerinin birbirleriyle daha fazla zaman geçirmeleri ve sosyalleşmeleri için fırsat sunmakla beraber çatışma riskini de arttırmıştır. Nitekim yapılan tespitler söz konusu zorunlu birliktelik sürecinin, aile üyelerini hem olumlu hem de olumsuz yönden etkilediğini göstermektedir. Kimi katılımcılar bu süre içerisinde ailesiyle yaklaştığını belirtse de çeşitli olumsuz durumlar dikkat çekmektedir. Örneğin sokağa çıkma yasağı sürecinde her on kişiden birisi ailesiyle çatıştığını ve yine her üç katılımcıdan birisi, ebeveynleriyle olan tartışmalarının arttığını ifade etmiştir. Benzer şekilde her üç katılımcıdan birisi kardeşleriyle olan tartışmalarının arttığını ve yine her on katılımcıdan birisi ebeveynler arası ilişkilerin gerildiğini belirtmiştir. Hanehalkı sayısı baz alınarak yapılan karşılaştırmalarda ise, bu süre zarfında, özellikle kalabalık ailelerde, çocuk ve ebeveynler arası ile eşler arası tartışmaların arttığını göstermektedir. Katılımcıların %3,9'u salgın öncesine oranla anne ve babasının daha çok tartıştığını ve bu tartışmaların şiddete dönüştüğünü belirtmiştir. Söz konusu şiddetin kalabalık, gelir düzeyi düşük ailelerde yoğunlaştığını belirtmek gerekir.

Sonuç olarak salgının "dışarıda" kol gezdiği "karantina toplumunda" mecburen evde kalan veya kamu otoriteleri tarafında dışarı çıkmaları yasaklanan hanelerde, aile üyeleri arasındaki ilişkilerin gerilebildiği hatta şiddetle sonuçlanabildiği bu araştırma ile tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle karantina sürecinde aile içi şiddetin arttığına dair dünyanın dört bir yanından gelen haberler, bu araştırmanın sonuçlarıyla da doğrulanmıştır. Benzer şekilde, literatürü destekler nitelikte, çoğu öğrencinin uzaktan eğitim için yeterli teknolojik kapasiteye sahip olmadığı, uzaktan eğitim araçlarından yeterince yararlanmadığı bu araştırma ile de doğrulanmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Grant Support: The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Kaynakça/ References

Akyavuz, E. K. ve Çakın, M. (2020). COVID-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).

Anderson, J. (2020). The coronavirus pandemic is reshaping education, 17 Mayıs 2020 tarihinde <https://qz.com/1826369/how-coronavirus-is-changing-education/> adresinden erişildi.

Aslan, F., Timur, S. ve Pakiç, I. (2020). COVID-19 pandemisinden etkilenen çocuk istismar olgularının değerlendirilmesi. *The Bulletin of Legal Medicine*, 25(Sp), 40-47.

Bullinger, L. R., Carr, J. B. ve Packham, A. (2020). COVID-19 and crime: Effects of stay-at-home orders on domestic violence (No. w27667). National Bureau of Economic Research.

Bynum, B. (2009). Stories of an influenza pandemic. *The Lancet*, 373(9667), 885-886.

Cohen, R. I. S. ve Bosk, E. A. (2020). Vulnerable youth and the COVID-19 pandemic. *Pediatrics*, 146(1).

Elman, A., Breckman, R., Clark, S., Gottesman, E., Rachmuth, L., Reiff, M., Callahan, J., Russell, L. A., Curtis, M., Solomon, J., Lok, D., Sirey, J. A., Lachs, M. S., Czaja, S., Pillemer, K. ve Rosen, T. (2020). Effects of the COVID-19 outbreak on elder mistreatment and response in New York City: Initial lessons. *Journal of Applied Gerontology*, 39(7), 690-699. doi: 10.1177/0733464820924853

Erem, O. (2020, 8 Nisan). Koronavirüs günlerinde ev içi şiddet artıyor: Kadınlar şiddetten korunmak için neler yapabilir? 26 Haziran 2020 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52208017> adresinden erişildi.

Ertuğ, C. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.

Euronews. (2020, 11 Mart). Çin’de koronavirüs karantinasında kalan çiftlerde boşanma başvuruları ve aile içi şiddet arttı. 28 Temmuz 2020 tarihinde <https://tr.euronews.com/2020/03/11/cinde-koronavirus-karantinasinda-kalan-ciftlerde-bosanma-basvurular-ve-aile-ici-siddet-art> adresinden erişildi.

Gilani, I. (2020). Coronavirus pandemic reshaping global education system? 18 Haziran 2020 tarihinde <https://www.aa.com.tr/en/education/coronavirus-pandemic-reshaping-global-education-system/1771350> adresinden erişildi.

Göze Kaya, D. (2020). Koronavirüs pandemisinin küresel ekonomideki izleri: Kamu finansal dengesi, ticaret hacmi, enflasyon, işsizlik ve ekonomik büyüme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 221-237.

Hocaoğlu, Ç. ve Erdoğan, A. (2020). COVID-19 ve intihar. Coşar, B. (Ed.) *Psikiyatri ve COVID-19* içinde (ss. 35- 42). (1. Baskı). Ankara: Türkiye Klinikleri,

Kazan Kızılkurt, Ö. ve Dilbaz, N. (2020). COVID-19 Pandemisinde Bağımlılık. Coşar, B. (Ed.) *Psikiyatri ve COVID-19* içinde (ss.59-65). (1. Baskı). Ankara: Türkiye Klinikleri.

- Kelly, J. ve Morgan, T. (2020, 6 Nisan). *Coronavirus: Domestic abuse calls up 25% since lockdown, charity says*. 5 Ağustos 2020 tarihinde <https://www.bbc.co.uk/news/uk-52157620> adresinden erişildi.
- Makaroun, L. K., Bachrach, R. L. ve Rosland, A. M. (2020). Elder abuse in the time of covid-19—increased risks for older adults and their caregivers. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 28(8), 876-880.
- McDonald, J. F. ve Balkin S. (2018). The COVID-19 virus and the decline in crime. *J Chem Inf Model*, 53(9), 1689–99.
- Milliyet Gazetesi. (2020, 6 Nisan). *Boşanmak için başvuruların sayısı 4 kat arttı*. 26 Haziran 2020 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/gundem/bosanmak-icin-basvuranlarin-sayisi-4-kat-artti-6182253> adresinden erişildi.
- The Guardian. (2020, 28 Mart). *Lockdowns around the world bring rise in domestic violence*. 7 Ağustos 2020 tarihinde https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence?CMP=Share_iOSApp_Other adresinden erişildi.
- UN WOMEN. (2020, 27 Mayıs). *Press release: UN women raises awareness of the shadow pandemic of violence against women during COVID-19*. 29 Temmuz 2020 tarihinde <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-COVID-19-response/violence-against-women-during-COVID-19> adresinden erişildi.
- UNESCO. (2020). *COVID-19 educational disruption and response*. 20 Eylül 2020 tarihinde <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> adresinden erişildi.
- Viboud, C., Tam, T., Fleming, D., Handel, A., Miller, M. A. ve Simonsen, L. (2006). Transmissibility and mortality impact of epidemic and pandemic influenza, with emphasis on the unusually deadly 1951 epidemic. *Vaccine*, 24(44-46), 6701-6707.
- Weems, C. F., Carrion, V. G., Mccurdy, B. H. ve Scozzafava, M. D. (2020). Increased risk of suicide due to economic and social impacts of social distancing measures to address the COVID-19 pandemic: A forecast. *Res Prepr*, 0-9.
- World Health Organization. (WHO). (2021). *WHO coronavirus disease (COVID-19) dashboard*. 08 Aralık 2021 tarihinde <https://covid19.who.int/> adresinden erişildi.